

Peter Hinckelmann Johann Bühnen von

**De Anabaptismo Disputatio Elenctica Duodecima, Complectens Sectae
Anabaptisticae Errores refutatos in loco De Libertate Christiana Et Communione
Bonorum**

Rostochii: Litteris Reusnerianis, 1613

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737665084>

Druck Freier Zugang

P. Kinkelmann.
R.M. theol. 1613.

Collectio de anabaptismo, P. Hinkelmann, Fräses

- (1) Ph. Hallerius, De SS. scriptura 1613
- (2) D. Quenarius, De Deo trinitate 1613
- (3) N. Waltherius, De Persona Christi 1613
- (4) M. Strickius, De baptismo 1613
- (5) J. Taimmannus, De cena domini 1613
- (6) A. Friderici, De peccato originis 1613
- (7) P. Blumhagen, De ecclesia 1613
- (8) J. Mullerius, De ministris ecclesie 1613
- (9) J. Sperberius, De ministerio ecclesiastico 1613
- (10) E. Lolegus, De justificatione 1613
- (11) V. Garmannus, De bonis operibus 1613
- (12) J. von Bülow, De libertate christiana 1613
- (13) P. Schartingius, De magistratu politico 1613
- (14) J. von Dike, De iudicio 1613
- (15) P. Michael, De coniugio 1613
- (16) A. Herstein, De fine aucto 1613
- (17) G. Machaus, De mercatura 1613
- (18) B. Smoldius, De resurrectione 1613

DE ANABAPTISMO
DISPUTATIO ELENCTICA
DUODECIMA,

*Complectens Sectæ Anabaptistice Errores
refutatos in loco*

De

LIBERTATE
CHRISTIANA ET
COMMUNIONE BONORUM,

Quam

Divina S.S. Spiritus assistente gratia

Sub Præsidio

M. PETRI HINKELMANNI

Verbi Divini Ministri.

Private cœdifices subiicit

IOHANNES von Dähnen Rostochiensis.

13. Cal. Iulij. Horâ & loco consuetis.

ROSTOCHII

Litteris Reusnerianis, Anno 1613.

Σ Τ Ν Θ Ε Ω.

DISPUTATIO ANTICATA BAPTISTICA
XII.

DE LIBERTATE CHRISTIANA
ET COMMUNIONE BONORUM.

CONTINUATIO.

Quales olim Pharisei, & scribæ, decimantes mentham & anethum & cuminum, reliquerunt, quæ graviora erant legis, ut, iudicium, misericordiam & fidem; ac propterea ab Emanuele nostro non immerito Hypocritæ, duces cæci, camelum deglutientes, culicem verò excolantes (a) vocantur: Tales etiam & non ab similes (pro dolor) hodie in cœtu, vinea & ecclesia Christi duces & doctores cæci reperiuntur, non solum Calvinisequæ, Papicolæ; (de quibus in prioribus duobus collegiis actum) sed etiam Anabaptistæ, homines fanatici, impii & blasphemæ, quibus ferè nulla est religio, dum gravissima fidei nostræ fundamenta & articulos, impugnare; S. S. Scripturæ suas revelationes & somnia præferre; Deum authorem & principalem causam peccati facere; Divinitatem & humanitatem Christi negare, ejusq; meritum enervare; Pædobaptismum ejusq; efficaciam negare; Præsentiam Christi in cœna, oralemq; manducationem rejicere; Peccatum originis extenuare, libertatemq; arbitrii elevare; Ecclesiam prorsus ἀναμάρτητον, regnumq; Christi corporale ac pacificum somnare; Ministerium nostrum Ecclesiasticum fugillare; Bona opera, ad salutem & vitam æternam, consequendam, necessaria, & alia plura, ut in superioribus disputationibus, vidimus, asserere haud verentur. Quid id aliud quàm camelū dentibus atrocibus dilaniare & deglutire? Interim de rebus minutis,

a) Matt. 23.
24.

A 2

simis

simis & per se Adiaphoris, Catonis torum vultum induunt, dam-
nantes & prohibentes omnes ludos honestos, Musicam suavem,
vestimenta preciosa, saltationes, &c. Quid id aliud quam culicem
excolare? Quia verò hactenus errores, quos steriles & absurdos
in choro fovent, ex sacra scriptura refutavimus; In posterum, *ad*
9^{am}, illos quos in foro habent examinaturi, hac disputatione
initium faciemus: De libertate Christiana & Communione bo-
norum.

CAPUT PRIMUM. De Libertate Christiana.

Error Primus.

Vid. disput.
Hun. contr.
Anabap.
th. 309.

Libertatem Evangelii spirituales referunt Anaba-
ptistæ, ad libertatem capiendi pro libitu aves, venan-
di & figendi feras, Lignandi &c.

REFUTATIO.

Controversia inter nos & adversarios Anabaptistas hic est:
*An homini Christiano, in quacunque etiam regione vitam degenti lici-
tum sit, pro libitu & sua voluntate capere pisces &c. Nos negamus;
Illi affirmant, & pro stabiliendo errore, sacra scriptura testimonia
adducunt: nimirum, Quod Deus optimus, maximus finita omnium
rerum creatione, homini non solum primo (a) sed nobis omnibus hanc
potestatem concesserit, & quod spiritus sanctus eam ipsam posse di-
lurium ad Noachum & filios reperiverit (b).*

a) Gen. 1. 28
c. 2. 19.
b) Gen. 9. 9,

1. Sed respondemus, licet nos nullo modo inficias ire possi-
mus, quod nobis omnibus, si in illo statu in quo Adam ante lapsum
(integritatis nimirum) fuit, superstites adhuc essemus, illa potestas
non esset negata, tamen nos jam post lapsum, eadem spoliatos
esse, probamus scriptura dictis. Quia Deus imperscrutabili suo con-
silio, divisit gentes; separavit filios Adæ (c) & divisit tempora man-
dato suo, posuitque limites habitationis filiorum hominum; & paupe-
res & divites opulentia & inopia sunt à Domino; & huic quinq, alii
duo, alteri unicum dat talentum & minam: Qua inaequali distri-
butione

c) Deu. 32. 8
Prov. 22. 2.
Syr. II. 14.
Matt. 25. 15
Eph. 4. 28.

butione Deus vult homines consociatos & sibi invicem devinctos retinere. Ac severissimè mandat, ut unusquisq; laboret, operando manibus suis quod bonum est, ut habeat, unde tribuat necessitatem patienti: Quo dicto omnes iniusta ac illicitæ in aliena bona invasio- nes, tanquam mala prohibentur.

2. Quin & evidens cuiuscunq; hereditatis & possessionis pe- culiaris & distinctæ probatio, ab Israelitis desumi potest, quibus Deus sorte distribui terram (d), juxta familias pluribus latiorē pau- cioribus angustiorē dari, & singulis ut sors ceciderit, ita tribui hære- ditatem, atq; sic possessionem ac proprietatem cuiq; propriam esse voluit.

3. Tum etiam hoc esset, si in alienam possessionem ac hære- ditatem quis invaderet, ac in alterius dominio caperet pisces, aves, feras; furtum, quod non solum in septimo (e); quod furtum non faci- amus; sed etiam in decimo, quod omnia, quæ proximi nostri sunt, non desideremus, est prohibitum. Ideoq; & Paulus admonet fures, ut qui furatus sit, non amplius furetur, & Deus pœnam, quæ illos manebit, addit dicens: vā tibi prädanti, nam vicissim spoliaberis, & Paulus: fures regnum Dei non possidebunt.

4. Magistratui verò illa potestas & dominium est concessum & concreditum: nam si potestatem in præstantius & melius, in ho- mines sibi subiectos habet ad imaginem Dei creatos; Quid ni etiam in feras & pisces animalia irrationabilia & bruta deteriora homi- nibus?

5. Nos autem dicimus, quod vera libertas per Christum sit, non corporalis, ac mundana, sed spiritualis ac cælestis. (f) Nam si fi- lius nos liberavit verè liberati sumus, quam libertatem non solum Christus prædicavit; verum etiam sanguine suo precioso nobis pepe- rit, quæ non est corporalis (nam Christi regnum ut ipse faceret non est de hoc mundo). Sed spiritualis, quæ est pax cum Deo, conscien- tia bona, spiritus sanctus, liberatio à peccato, ab ira Dei, à maledicti- one legis & æterna damnatione.

d) Num. 26.
55: & 33: 54.
Ios. 18. 10.

e) Ex. 20. 15
& 22. 1.
Eph. 4. 28.
Esa. 33. 1.
1. Cor. 6. 10

f) Ioh. 8. 36
Rom. 6. 18.
2. Cor. 7. 6. c.
8. 15. c. 14.
17.
Gal. 3. 13. c.
4. 5.
Eph. 2. 5.
Col. 2. 14.

A 3

6. Deniq;

g) De verbis
Dom. cap.
20. In serm.
In explicatio
qua
rundam
propo. ex
Epist. ad
propo. 72.

6. Deniq Patrum dicta contra rapacem illam Anabaptista-
rum libertatem noverunt Augustinus inquit (g): Si in ignem mit-
tatur, qui non dedit rem propriam, ubi putas mittendus erit, qui in-
vasse alienam. Idem: Si penale est clanculum auferre, multo
majoris pena est, violenter eripere. Idem: Quamquam ad illud re-
gnum vocemur ubi nulla est potestas huiusmodi; in hoc itinere
dum agimus, dum perveniamus ad illud seculum, ubi sit evacuatio
omnis principatus, conditionem nostram, pro ipso rerum huma-
narum ordine toleremus. Rabanus: Quid recipiet, qui aliena tulit,
si semper ardebit, qui sua non dedit? Fulgenius: Si sterilitas in
ignem mittitur, rapacitas quid meretur aus quid recipiet qui alie-
nam tulerit, si semper ardebit, qui de suo non dederit? Cassiodorus:
amentur honesta lucra, horreantur damnoſa compendia.

Error Secundus.

Renati & credentes in Christum non tenentur am-
plius servire aut decimas aut Censuum annuos dare, quia
sunt liberati a lege.

REFUTATIO.

Non secus ac Pharisei & Saducei qui auditores docebant,
quod illi, quia essent populus Dei & semen Abraham, de quo etiam
coram Christo gloriabantur (a), alterius domini & regis iugo non es-
sent subiecti, ideoq multas seditiones, sanguinolentaq bella move-
runt, sed qua fortuna, & quo eventu, satis superq constat: Ita et-
iam Anabaptista suos erudiunt, quod, quia sint ecclesia vera, non
opus habeant, ut serviant, censusq annuos magistratui porrigant,
qua de re funestissimum, quod vulgo Rusticorum bellum nominatur,
principibus, ut eorum iugum excuterent, intulerunt, non animo per-
pendentes quod Beda dicit: Si totus orbis adversum me conjuraret
ut quicquam moliar adversus Regiam maiestatem, ego tamen Deum
timeo & ordinatum ab eo Regem, offendere temere non auderem.
Sed qua felicitate id effecerint lippis & consoribus non ignotum ar-
bitror, Quod vero illi affirmant, nos per Christum non solum a servi-
tute

Vide Cata-
logum Hæ-
re Schluff.
lib. 12. con.
Anab. fol.
708.

a) Ioh. 8. 33.

eute spirituali, peccato, Demone, æterna morte &c. sed etiã corporali,
esse liberatos & redemptos, ita ut Christianus homo non opus habeat
ullam servitutem suo magistratui prestare, ullaq; tributa aut ve-
tigalia dare; id nos melius edocti e contra negamus, nostramq; men-
tem probamus.

1. Sacra Scriptura testimoniis & admonitionibus, ex qui-
bus primum; quod nimirum servire censantur etiam credentes ac
renati, satis apertè constat. Apostolus (b) enim adhortur servos ut
dominis carnalibus, cum timore & tremore, in simplicitate cordis
obædiant: non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem
bonam ostendentes, & non solum bonis & modestis; sed etiam disco-
lis. Et Apostolus Petrus inquit: Subditi estote omni humana or-
dinationi, sive Regi quasi præexcellenti, sive ducibus tanquam ab eo
legatis & missis. Ac admonere iubet Titum Paulus omnes pote-
statibus & principibus subditos esse, in omnibus nimirum legibus &
mandatis, pietati & honestati consentaneis. Non est n. inquit pote-
stas nisi à Deo, quæ autem sunt potestates à Deo ordinatæ sunt, itaq;
qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.

b) Eph. 6. 15
1. Tim. 6. 1.
Col. 3. 22.
1. Pet. 2.
13. 18.
Tit. 2. 9.
Rom. 13. 1.

2. Exemplis: Nam ab initio mundi servi fuerunt. (c) Ita
servus Abrahami Domino suo subditus est; & negotium sibi com-
missum fideliter expedit. Ita Iacob Labano, Ioseph à fratribus
venditus Potipharo servit. Ita obedientiam præstabant subditi &
servi Davidis, milites Iehu, ita etiam in novo Testamento centurio
Capernaïticus & Cornelius suos fideles servos habuerunt.

c) Gen. 24.
10. c. 29. 15.
39. 14.
1. Sam. 17.
14. & 15. 13.
2. Reg. 10.
25.
Matt. 8. 9.
Act. 10. 7.
d) Matt. 18.
23. c. 20. 1.
c. 24. 45. c.
25. 14.
Luc. 12. 36.
c. 16. 1. c. 19.
13.

3. Parabolis & similitudinibus; quibus Christus fidelitatem
& diligentiam servorum admodum prædicat & extollit, eamq; ma-
ximis præmiis & remunerationibus ornat (d) infidelitatem verò &
negligentiam maxime reprehendit, suasq; illi penas denunciatur; quod
certè, si servitio ministrorum non delectaretur, minime faceret.

4. Deinde quod census annuos & tributa magistratui debea-
mus: exstat mandatum expressum Christi (e), qui iubet quæ sunt
cesarū, cesari, & quæ sunt Dei, Deo dare & exhibere. Et
Paulus

e) Matt. 22.
21.
Mar. 12. 17.

Luc. 10. 25.
Rom. 13. 6.
7.
1. Sam. 8. 11.

Paulus omnibus hominibus præcipit, ut necessitate subditi sint, non solum propter iram, sed conscientiam; idcirco enim, addit, tributa præstatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes: Reddite ergo omnibus debita; cui tributum, tributum; Cui vectigal, vectigal. Et Samuel ad Israelitas dicit: Rex vester greges vestros decimabit.

f) Gen. 14. 20
Matt. 22. 21.
Matt. 17. 27
Luc. 2. 4.

5. Sic Patriarcha Abraham Regi Salem Melchisedech decimas suarum facultatum solvit (f). Et non solum salvator noster (cuius actio debet esse nostrum omnium institutio) mandavit; sed etiam per Petrum apostolum censum dari curavit. Et, si Ioseph & Maria præcepto & mandato Caesaris Augusti paruerunt, in urbem patriam Bethlehemi ascendentes, & censum eidem, ut magistratui ethnico persolventes, cur nos non multo magis nostro sancto & Christiano?

g) Matt. 10.
10.
Luc. 10. 7.
Deut. 25. 4.
1. Cor. 9. 7. 9
1. Tim. 5. 12.

6. Ut sic vectigalibus & tributis nos Christiani testemur, nos nolle magistratui ut ministro Dei resistere; sed vel mercedis, vel præmii loco, sumptus, quos gubernatio politica requirit maximos, retribuire; ac labores, quos pro salute Reipublicæ sustinet graves & sublimes compensare, juxta præceptum Christi (g) operarius dignus est mercede. Et hoc etiam indicum est omnibus hominibus & legi nature convenit, quamobrem etiam apud ethnicos, ut census subditi suo Magistratui darent, in usu fuit. Quare & Paulus dicit: Quis militat propriis stipendiis? Quis plantat vineam & de fructu eius non edit? Quis pascit greges, & de lacte gregis non edit? Et Moses: non obligabis os bovi trituranti.

h) Gal. 3. 13
c. 4. 5.
1. Tim. 1. 9.
Rom. 6. 14.
Matt. 11. 13.
Psal. 1. 2.

7. Quod vero ad rationem illam quam Adversarii pro erro-
ro suffulciendo adducunt; (h) Quia liberati simus à lege; item alia dicta; Quod iusto non sit lex posita; quod non simus sub lege sed sub gratia, quibus nituntur, accinet: respondemus, illa dicta loqui. 1. de ceremoniali & forensi lege, non de morali, quæ obligat omnes homines, in qua quotidie nocte & die exercere nos debemus; ut scriptum est. Beatus qui lege Domini delectatur & in ea meditatur die ac nocte.

ac nocte. 2. De Lega cogente ac damnante. Pii enim ac Renati à coactione & maledictione legis per Christum sunt liberati.

8. Tandem & Patrum auctoritatem, qui nobiscum uno ore loquuntur, adducimus. Augustinus inquit (i): In militia quidem seculi, exhibe regi ac Domino terreno fidele servitium, quia hoc diligit Deus, hoc mandat Apostolus. Idem: Solve tributum esto mihi in obsequium. Idem, Si quis putat quoniam Christianus est, non sibi vestigal esse reddendum, aut tributum, aut non esse exhibendum honorem debitum, ille in magno errore labitur. Iustinus Martyr: Deum solum adoramus, vobis autem, in aliis rebus læti servimus, vos & principes hominum esse profite-mur. Bernhardus: cum nobis triplex sit proposita libertas, à peccato, à miseria, à necessitate, hanc ultimo loco positam conculit nobis in conditione natura, in prima restauramur à gratia, media reser-vatur nobis in natura. Chrysostomus: Ab antiquis temporibus com-muni omnium sententia principes à nobis sustentari visum est, ob id quod sua ipsorum negligentes, communes res curant, universumq; suum ocium ad ea impendunt, quibus non solum ipsi, sed & quæ nos tra sunt salvantur. Augustinus: Majores nostri ideo copius abun-dabant quia libenti animo decimas Deo dabant & censum Cesari reddebant.

Error Tertius.

Piis non licet preciosè vestiri, lautis cibis uti, convi-via celebrare, musicam exercere, saltare, &c.

REFUTATIO.

Hunc errorem duces cæci camelum deglucientes calicem ve-rò excolantes, partim quo ad vestitum & cibos cum Monachis & Papicolis, partim quo ad musicam & saltationes cum Calva cohor-te fovent (a), & in eadem sententiâ sunt, qui omnia organa & in-strumenta musica, & cantum figuralem è templis ejecerunt & ad Rhadamanthi Iudicium relegarunt, quo factò sacis produnt quibus spiritus filii sint.

B

1. Sed

i) De fide
ad Petrum.
Ia expot.
quar. pro. ia
Epist. ad
Pet. pro 72.
Apol. 2.
De libro
arbitrio.
Hom. 48.
lib. 30. Hom

Idem Ibi-
dem.

a) Vide
Papii. disp.
19. & 21.
Calvin i-
fimi ulti-
mam.

b) Esa. 29. 13.
Matt. 15. 9.
Ezech. 20.
18.
Esa. 1. 12.
Col. 2. 8.

1. Sed omnes hæ illorum & id genus sine verbo Dei ex proprio intento susceptæ traditiones aliæ, unico hoc dicto Christi ex Propheta citato tanquam fulmine prosteruntur: (b) Frustra me colunt docentes doctrinas & mandata hominum. Et apud Ezechielem dicit Dominus in Præceptis patrum (nimirum novas leges statuendum) nolite incedere, ego Dominus vester in præceptis meis ambulate. Et apud Prophetam Esaiam graviter istos novatores & dictatores obijurat, dicens: quis quæsit hoc de manibus vestris. Et Apostolus huiusmodi traditiones secundum Elementa mundi, & non secundum Christum, vocat inanem fallaciam, per quam ne quis decipiat nos studiosè cavere jubet. Si inquit, mortui estis cum Christo ab Elementis mundi, quid adhuc, tanquam viventes in mundo, decreti tenemini? ne tetigeritis, neq. gustaveritis, neq. conrectaveritis, quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in Electis cultibus, & humilitate, & non ad parcendum corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Quibus dictis singulis etsi in genere omnes huiusmodi traditiones solide refutantur, tamen ad singulas in Errore positas, breviter.

c) Luc. 16.
19.

Esa. 3. 16.
& seq.

d) Exod. 28.
2. & seq.

Esth. 8. 15.
Psal. 45. 3. 9.

10. 14. 15.
Iudith. 10. 3.

e) Esa. 5. 12.
Ezech. 16.

49.
Luc. 16. 19.

5. 21. 34.

2. Quod ad vestitum pretiosum, cum in eo nec modus nec conditionis cuiusq. decorum observatur, ut de Divite & aliis legimus (c), cum illicitum imo & damnosum esse ultrò largimur; secus verò, minimè. Pretiosi enim ornatus in vestitu, tam in sacris sive Ecclesiasticis, quam profanis sive politicis rebus, usum mandari commendari ac concedi & S. S. Scripturæ dictis & exemplis, quæ in sacro codice videntur (d), probatur.

3. Idem quoq. ad lauciores cibos respondemus, non usum sed abusum eorum damnari. (e) Omnis enim creatura, ut Apostolus inquit (f) bona est nihil rejciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: sanctificatur enim per verbum & orationem. Et Christo teste, omne illud quod ingreditur os, hominem non facit impurum. Omnia pura puris: pollutus autem & infidelibus nihil est purum, sed po-

sed polluta est eorum mens & conscientia: & nihil est impurum per se, sed ei, qui existimat esse impurum, illi impurum. Et Beatus qui non condemnat seipsum, in eo quod approbat. Qui vero dubitat si ederit, condemnatus est quoniam non edit ex fide: quicquid vero non ex fide fit peccatum est; & regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto. Nemo itaque vos iudicet in cibo & in potu.

4. Quod verò ad nuptias & convivium attinet, illa celebrari possunt, si cum gratiarum actione, modus in appositione ferculorum servetur. Nam hoc approbat Christus salvator noster ipse (g) & Deus per Zachariam prophetam dicit: Benedictio divina est, si vocabit vir amicum subter vineam & ficum. Et in bono die, bonis est fruendum, & gaudendum cum gaudentibus, nihil enim est melius quam comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bonæ de laboribus suis, & hoc de manu Domini est. Non autem malos & scelerosos sed viros iustos, ut Syrach dicit, ad convivium vocare debemus, & cum illis gloriari in domino.

5. Quemadmodum Convivia & nuptias celebratas fuisse, non solum veteris Testamenti exempla approbant (h) Parentum Rebecca, qui filiæ fecerunt nuptias: Labani, qui convocavit omnes homines illius loci & fecit convivium. Item: Simsonis, Assueri, Tobie, qui vocavit viros timentes dominum; & Achior ac Nabab consobrini eius, venerunt ad eum hilari & læto animo gaudentes cum eo, & per septem dies epulati sunt: Sed etiam Novi Testamenti, (i) ut nuptiæ in Cana & convivium Phariseorum ac Publicanorum à Christo frequentata; tum & inde à Christo sumptæ parabolæ testantur. Et in primitiva ecclesia apostolorum, hæc consuetudo observata fuit, Teste Chrysostomo (k), & in iure canonico approbata.

6. Musicam & saltationes etiam retinemus, mori admonitionibus Prophetæ Regii Davidis, ut laudemus Dominum in sonotuba, in Nablo & Cithara, in tympano & choro in Cymbalis benè so-

f) 1. Tim. 4.
4.
Matt. 15. 1.
Tit. 1. 15.
Rom. 14. 14
17.
Col. 2. 16. 1

g) Luc. 14. 8
12.
Zach. 3. 10.
Eccl. 7. 15.
Rom. 12. 15.
Eccl. 2. 24.
Syr. 9. 22.
h) Gen. 24.
54. c. 29 22
Jud. 14. 10.
Esth. 1. 3.
Tob. 2. 2. c.
11. 20.
i) Joh. 2. 2.
Matt. 9. 10.
c. 22. 2.
Luc. 5. 29.
c. 7. 36. c. 10
38. c. 11. 37. c.
14. 1. 12. c.
19. 5. 6.
k) par. 2. de
cre. caus. 32
q. 3
l) Psal. 57. 9
& 71. 22. &
92. 4. & 98.
5. & 108. 3.
& 144. 9. &
147. 7. & 149
3. & 150. 3.
4. 5.

nantibus. Et ipse se ad Musicam incitans dicit: evigila Nablum & Cithara. Huc etiam pertinet illud Pauli: impleamini spiritu, loquentes vobis ipsis, per psalmos & hymnos, & cantiones canentes, & psallentes in corde vestro Domino. Item: Sermo Christi inhabitet vobis opulenti, cum omni sapientia, docete & commonere vos invicem cantionibus & laudibus, cantilenis spiritualibus, cum gratia canentes in corde vestro Domino.

7. Exempla multa pro nostra sententia possumus in medium adducere. David enim dulcisona sua Cithara harmonia malum spiritum, qui Regem Saulem angebat & torquebat, depulit. Ac cum omni Israel, coram Deo in omnibus lignis, abiegnis, & citharis, & lyris, & tympanis, & Sistris, & cymbalis lusit. Idemque iussit & dixit principibus Levitarum ut constituerent, de fratribus suis cantores, cum instrumentis musicis, nablīs, citharis, & cymbalis, ut resonarent vocem in letitia. Et cum Eliseus cuperet sibi adduci Psalterium & eum audiret instrumento musico suaviter ludentem & pulsanter, facta est super eum manus Domini. Et Jeremias ac omnes cantores & cantrices lamentationes super Josie mortem instituerunt. Si itaque musica & instrumentis musicis spiritus sanctus delectatur & excitatur; & David & reliqui sancti homines ad laudandum & celebrandum Deum, iisdem usi sunt, cur nobis Christianis eadem essent negata?

8. Denique de Saltationibus inquit Ecclesiastes (n): datur tempus saltandi: Ergo si datur aliquod tempus, saltationes honeste sunt concessae. Sic legimus de Davide, quod coram arca Domini publice saltaverit: & quod mulieres victoriam eius de Goliatho choreis & cantibus celebraverint, & de Maria, quod cum ceteris mulieribus victo, strato, & interfecto Pharaone choreas duxerit.

9. Hisce unum atque alterum exemplum ex orthodoxa antiquitate subiciemus. Tertullianus: (o) Deus ventre non colitur, nec cibis, quos Dominus dicit perire, & per secessum naturali lege purgari, nam qui per escas dominum colit, prope est ut Dominum habe-

m) 1. Sam.
16. 22.
2. Sam. 6. 5.
2. Reg. 3. 15.
1. Par. 15. &
23. 1.
2. Par. 35. 24

m) Eccl. 3. 4.
2. Sam. 6.
14.
2. Sam. 12. 7.
Exod. 15. 20

o) lib. de cib.
ada.

habeat ventrem suum, cibus verò sanctus & immaculatus est fides recta, munda conscientia, & innocens anima: quiquis sic pascitur, Christo convalescit, nec enim carneus est Deus, ut carne placetur. Chrysostomus: Summa cum honestate nuptias celebrarunt, nunquam ibi superflua & inutilia, nusquam diabolica pompa. Idem; non omnino regem conveniendum esse nonnunquam, & concenandum; sed inhonesta sed turpia convivaria interdici velim; Ambrosius ex musica, sub Arrianorum persecutione dicitur animum erexisse & vehementer confirmasse. Augustinus fatetur se harmoniâ musica sub initium suæ conversionis ad eod commotum fuisse, ut ex devotione sæpè lachrymas inter canendum largiter profuderit.

In sermo.
Lib. 9. con-
sol.
In lib. conf.

Error Quartus.

Omnes homines sunt æquales nec sunt ferendi honorum aut dignitatum gradus.

Vid. dif. H. B.
contr. Ana-
th. 233.

REFUTATIO.

Non solum in choro & thoro, sed etiam in foro errores haud leves eosq; in Ecclesia non ferendos & tolerandos habent, cum Carlostadio (a), qui sibi doctoris titulum abrogavit fratremq; se nominavit: Zuinglio, qui dixit se cum fastidio legere titulos, Doctoris & professoris Theologiae Roberto Gualperio; Calvinianis, unum curum trahentes.

a) In act's
libri deca-
natus coll.
The. Acad.
Witte.
Epist. ad Bu-
gen.
In 2. l. cap.
Ioh. fol.

I. Sed respondemus quod magistratui honoris titulus debeatur, quia habet ordinationem divinam, (b) non n. est potestas nisi à Deo, & quæ sunt potestates à Deo sunt ordinatæ & institutæ. Deus enim est qui stabilis regna, & per ipsum reges regnant, & consilarii iusta decernunt & principes principatum gerunt. In Deus ipse honoris titulum indidit, vocans & nominans eos Deos, item filios excelsi, nutrices & nutritios, Diaconos, Pastores & Patres &c.

407. & 408
b) 1. Pet. 2.
17.
Rom. 13. 1.
Prov. 8. 16.
Exod. 22. 28
Psal. 82. 1. 6.
Esa. 49. 23.
Rom. 13. 4.
Psal. 48. 72.
Ezec. 34. 23.
1. Cor. 14.
40. 33.

2. Et Christus, qui vult ut omnia ordine & decenter fiant,

B 3

non

c) Luc. 14. 8.
Matt. 22. 21.
Luc. 22. 25.
Rom. 13. 7.
c. 12. 10.
Phil. 2. 3.

non enim Deus author confusionis est, sed pacis, Phariseos veniens
sta & eleganti parabola (c) cum videret, quomodo primos accubitus
eligerent, perstringit & docet, in convivio inferiorem locum, ne for-
te honoratior quispiam sic invitatus, occupare. Et ipse man-
dat, ut illa quæ sint Cesaris, dare debeamus; sub quibus etiam cen-
sus, honores & reverentia comprehenditur. Et ad discipulos di-
cit: reges gentium dominantur, & qui potestatem habent, vocan-
tur benefici. Et Paulus omnes adhortatur, dicens: reddite quod
debetis, cui timor, timorem: cui honor, honorem, & diligite fratres
vestros, prævenientes honore alii aliis, nihilq. per contentionem &
inanem gloriam agite, sed in modestia, alius alium se præstantiorem
existimet.

d) Lev. 19.
32.
Prov. 25. 6.
1. Pet. 2. 17.
1. Tim. 2. 7.

3. Et in veteri testamento severissimè Deus in mandatis o-
mnibus hominibus dat, ut coram cano capite consurgant, & honore
persequantur personam senis. (d) Et Salomon dicit: ne igitur magni-
fices te coram rege & in loco magnatum ne steteris. Et Apostolus
Petrus dicit, omnes honorate, Deum timeate & regem honorate. Iam
verò si hi gradus honorum & dignitatum essent abrogandi, ut Ana-
baptistæ falluntur, nunquam Christus Deus & spiritus sanctus in S.
S. Scriptura tot tantisq. elogiis eum ornasset. Et Paulus ipse sibi hono-
rem debitum tribuit; nominans se Doctorem gentium in fide & ver-
ritate.

e) Gen. 14.
22. c. 20. 17.
c. 47. 8. c. 50
18.
1. Sam. 24. 7
2. Sam. 19.
21.
1. Sam. 14. 5
c. 15. 21. 32.
Matt. 8. 8.

4. Sic (e) Abraham Regibus Melchisedech, Abimelech, Ia-
cob Regi Pharaoni, debitam honorem & Reverentiam exhibue-
runt. Fratres Iosephi coram eo procidentes se servos illius nomina-
runt. Propheta regius David coram Rege suo Saule inclinans fa-
cie in terram, nominavit ipsum Christum Domini. Ita & Abisai
vocat Davidem unctum Iehovæ. Sic Propheta Nathan, mulier
Thecuitis, Ioab, Ichai, Cusai, Davidi; & centurio Immanueli no-
stro reverentiam exhibuerunt. Quin & Ethnici hoc ex lege natu-
ræ habuerunt, quod honore afficere suos magistratus & principes debe-
rent,

rent, ut ex historiographis patet. Senatores Romani vocabantur Patres conscripti, quo nomine nihil honestius & antiquius, &c.

5. Tum & hoc sine instituta sunt potestates & honorum gradus, ut ad bonum ordinem gubernationis universi mundi, omnia ex Deo disponantur ac administrentur, nam si alter alteri, quoad honores esset similis, nullus alterum curaret, nec societatis politicae ulla conjunctio, quae sine mutuis officiis imparis conditionis hominum, constare minime potest, esset.

6. Quod autem adversarii nostri inferunt dictum Christi: Magistros nolite vocari, unus enim est magister (f) & unus Dominus: Ad id respondemus, quod Christus & Apostolus in istis locis, saltem humanam praesumptionem damnent, qua homo pro suo libere & voluntate, in fundamentis & articulis fidei dominium alio quod sibi arrogare, & in ecclesia & cœtu Christi, aliquid condendi & statuendi, ius & potestatem sibi tribuere studet & audet.

7. Facit denique ad maiorem confirmationem nostrae sententiae aliquid auctoritas patrum. Hieronymus (g) inquit: Ubi honor non est ibi contemptus est, ubi contemptus ibi frequens injuria, ibi & indignatio. Polycarpus: Talis honor magistratui tribuendus est, qui non est contrarius religioni. Tertullianus: Colimus imperatorem, sic quomodo & nobis licet, & nobis expedit, ut hominem à Deo secundum, solo Deo minorem. Cassiodorus: Dignus enim videtur, ut qui scientia praeclatus, reddatur honore reverendus. Chrysostomus: Non in ecclesia solum, sed ubique doctorem ceteris praestare oportet, nam quemadmodum homo ubicunque fuerit, ceteris animantibus praestat: Ita & doctorem, ceteris hominibus excellere, adeo ut in incessu, & aspectu & habitu, omnibusque simpliciter aliis praestantior esse videatur.

CAPUT SECUNDUM.

De Communione bonorum.

Error

f) Matt. 23. 8
1. Cor. 8. 6.

g) In epistola.
In quadam
Epistola.
Histo. eccl.
lib. 4.

Error Primus.

Thomas
Minze. vid.
formulam.
concordiæ
art. 12.

Homo Christianus salva conscientia proprium tenere non potest.

REFUTATIO.

Non omnes Anabaptistæ, sed saltem inter ipsos Hutteriani reperiuntur, qui, ut communionem bonorum tanquam rem necessariam & ab Apostolis in primitiva Ecclesia mandatam & constitutam, ut sequenti errore videbimus, obtineant, negant licere homini Christiano, ut possideat proprium seu facultates & divitias; nos vero id affirmamus.

1. Quia S. licet non tantum serio mandant, ut homines in sudore vultus victum quærant, manibus suis operentur, ac laborem manuum suarum manducent (a), sed etiam ut possideant ac habeant suas divitias soli; imò prohibent, ne sint alieni participes earum; nec dent alienis annos suos, ne forte impleantur extranei facultatibus, & labores ejus sint in domo aliena.

2. Deinde quia divitiæ & facultates sunt donum Dei altissimi; (b) benedictio enim Domini divites facit. Et Iacob inquit, quod ipse Deus tulerit substantiam patris suarum conjugum, & dederit sibi: Et fratrem suum Esavum alloquitur his verbis: Suscipe benedictionem quam attuli tibi, quam donavit mihi Deus, tribuens omnia. Et Deus Salomoni petenti cor docile, respondet: non tantum cor sapiens & intelligens, sed & quæ non postulasti, dedi tibi, divitias scilicet & gloriam. Sic Christus: Si vos cum sitis mali, vestris bona dare filiis vestris; quanto magis pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se. Quia itaq; divitiæ & opes donum & benedictio Dei sunt, non utiq; rejiciendæ, sed cum gratiarum actione in vero usu retinendæ ac possidendæ sunt.

3. Quemadmodum de pluribus sanctis; (c) Abrahamo, Lotho, Isaaco, Iacobo, Iosepho, Booz, Salomone, Iesaphat, Ezechia, Iob, Iob, Iob.

a) Gen. 3. 17
Eph. 4. 27.
Psal. 128. 2.
Sap. 9. 17.
b) Prov. 10.
21.
Gen. 31. 9. c.
33. 11.
3 Reg. 3. 12.
13.
Matt. 7. 11.
c) Gen. 13. 25
c. 26. 14. c.
c. 36. 6. 7. c.
42 52.

bo, Iosepho Arimathæo, Zachæo & aliis viris piis ac religiosis, quod amplas opes ac divitias possederint, nec à Deo, quia eas non abjecerint, propterea reprehensi, ac reiecti sint, sed nihilominus in gratia Dei permanserint, legimus. Quorum virorum sanctorum exempla tuto imitari possumus.

4. Et doctrina de Eleemosynis, & sustentatione nostrorum domesticorum, rerum & facultatum proprietatem confirmat; nam sublatis & abjectis facultatibus, nemo dare & pauperi subvenire, nec suos sustentare potest, quod tamen S. S. Scriptura monet (d) ut petentibus & egentibus demus, pro ratione facultatis & proprietatis quam à Domino habeamus; si multum nobis fuerit, abundanter tribuamus, si exiguum, etiam illud libenter impertiri studeamus; Bonum facientes non defatigemur, sed dum tempus habeamus beneficiamus omnibus, maxime autem domesticis fidei. Et ad convivium nostra vocemus pauperes & debiles, & de nostra pecuniâ faciamus nobis amicos, & esurienti cibum sitienti potum, nudo vestem communicemus. Et Paulus adhortatur ut quisq. curam suorum habeat, uxorem & liberos suos sustentet & aliat, qui verò id facere recuset, eum fidem abnegasse & infideli deteriorem esse affirmat.

5. Ex hisce itaq. concessas ac licitas imò necessarias quoq. esse divitiarum ac facultatum possessiones sequitur; nec usquam in S. S. liceris nisi iniustas prohiberi legitur. Apostolus enim (e) Timotheum jubet ut divitibus præcipiat non divitias abjicere, sed non superbire neq. in incertis divitiis sperare. Et Psaltes inquit: Si divitiæ crescant, nolite cor apponere; etiam amplarum divitiarum possessionem & usum concedens, sed abusum earum prohibens ac damnans.

6. Deniq. de licito ac concesso usu ac possessione divitiarum & facultatum Antiquitatis notatu digna exstant testimonia. Ambrosius inquit (f): Discant divites, non in facultatibus crimen haberi, sed in iis qui uti nesciant; nam divitiæ ut impedimenta sunt improbi, ita bonis sunt adjumenta virtutum. Hieronymus: Difficile

C

est, ut

Job. 1. 3.
Ruth. 2. 1.
3. Reg. 10.
14.
2. Par. 17. 5.
c. 32. 27.
Luc. 19. 2.

d) Syr. 14. 13
14. 15. 16.
2. Cor. 8. 11,
Gal. 6. 9. 10
Tob. 4. 9.
Luc. 14. 13.
c. 16. 9.
Matt. 6. 3. c.
25. 35.
2. Cor. 12. 13

e) 1. Tim. 6.
17.
Psal. 62. 11.

f) In Lucam
Lib. serm.
29.
in Psal. 5.
In Psal. 62.

In Homil.
In Epist. ad
Salvi.
Serm. 4.
Super Luc.
cap. 14.
Epist. 15. &
18.

est, ut non sit superbus, qui Divites est. Tolle superbiam, & divitiæ non nocebunt. Idem: Hoc attendite ne passim divites reprehendatis, & rursum ne de paupertate & egestate presumatis. Si enim non est presumendum de divitiis, quanto magis non est presumendum de paupertate: Pauper ulcerosus, non habens escam nec vestem ablatus est ab angelo in sinum Abraham. Vides quis sublatus est, non vides quò sublatus est, in sinum Abraham. Lege Scripturam & invenies divitem Abraham. Sublatus est ergo in sinum divitis pauper. Augustinus: Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Ille igitur qui non habet non ambiat, is qui habet non superbiat. Et non dicit, nolite habere, sed cor apponere. Non enim damnat divitias, sed cor appositum, quod scilicet non expendit sed recondit. Chrysostomus: Divitiæ non sunt peccatum, sed peccatum est eas non distribuere pauperibus. Hieronymus: Diviti non obsunt opes, si bene in utatur, nec pauperem egestas commendabiliorem facit. Bernhardus: Aurum & argentum, & cetera huiusmodi, quantum ad animi bonum spectat, nec bona sunt nec mala: usus tamen horum bonus, abusus mala sollicitudo peior, questus turpior. Beda: Non reprehenditur dives, quod terram coluerit, vel fructus in horrea congregaverit, sed quod fiduciam vite in illis posuerit, nec pauperibus erogaverit, ut ab eis reciperetur in æterna tabernacula. Seneca: Sapiens non amat divitias, sed mavult: nec respuit possessas divitias, sed contemnit. Idem: omnia ista nobis accedant, non hæreant, ut si auferantur, sine ulla nostri laceratione discedant. Utamur illis non gloriemur, & utamur parce tanquam depositis apud nos.

Error Secundus.

Nemo potest salvus fieri nisi in commune conferat sua bona. Omnia bona debent esse communia ut in Actis Apostolorum.

REFUTATIO.

Inter reliquos steriles & absurdos errores, etiam communio-
nem bonorum urget, cum monachis adversarii nostri, dicentes:
Quod nullus, nisi in commune eas, quæ sibi à Deo data facultates,
confe-

Monasteri-
enses lib. re-
stituit. Vide
Form. Con.
art. 12.

conferat, saluus & haeres vitae aeternae fieri possit. Sed propria facultatum ac opum possessione & usu licito, in refutatione prioris erroris probato, facilis est ad communionem bonorum responsio.

1. Tanta verò vis & efficacia communioni bonorum ab adversariis affingitur, quae toti Scripturae, gratiae Dei, merito Christi, fidei ac reliquis salutis mediis contraria, sua crassitie sat palpabilis, & cuiusvis Orthodoxo vel etiam sani iudicii homini est abominabilis & invisus, ne longiori refutatione indigeat. Praesertim cum & ipsa communio bonorum, propria ac licita illorum possessione mox probata, spontè corruat ac exspiret, nedum ut huiusmodi efficaciam habere possit.

2. Divitum enim Patriarcharum & aliorum Sanctorum, quorum supra facta est mentio, salutis suae divitiae non obfuerunt. Nec enim Christus Nicodemum ad se noctu venientem & de via ad vitam aeternam quarentem, iubet in commune conferre facultates ac opes, sed aqua ac spiritu renasci (a). Et diviti iurveni, quid sibi, falso observationem legis integram iactanti, ad salutem desit, respondit Iesus; Si perfectus vis esse, vade & vende quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo; & veni, sequere me: mandans non in commune conferre opes, sed in pauperes erogare, non ut hoc facto vitam mereatur, nisi sequatur Christum quod maxime fide fit; sed ut defectum suum ac vanam iactantiam ac persuasionem agnoscat. Sic Zachaeo decipienti Christum cum gaudio non injungitur, ut bona ac facultates suas in commune conferat, sed ipse alterò dimidium bonorum non in comune, sed pauperibus se collaturum promittens, audivit à Christo haec verba: hodie salus domui huic facta est, eo quod & ipse filius sit Abrahae; id quod fide fieri Apostolus testis est. Sic nec Cornelio baptizato Petrus, nec Lydia purpurarum venditrici concione Pauli conversa, ille communionem bonorum imponit.

3. Quod autem adversarii nostri in illo exemplo prima Ec-

C 2

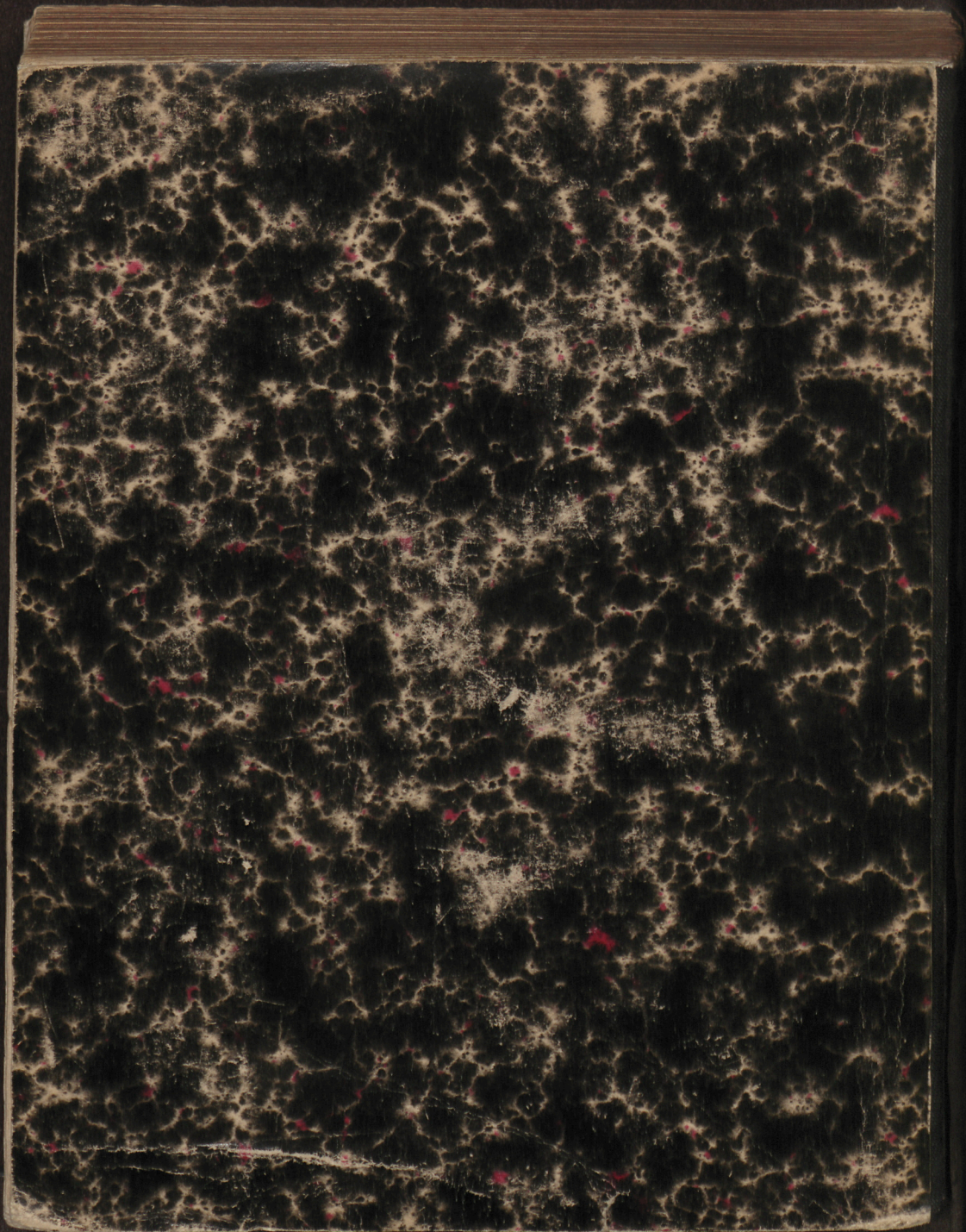
clesia

a) Ioh. 3. 5.
Matt. 29.
20. 21.
Luc. 19. 3. 9.
Rom. 4. 17.
18.
Gal. 3. 7.
Act. 10. 48.
C. 16. 14. 15.

b) Act. 2. 44.
45. c. 4. 34.
35. c. 5. 5. c.
10. 6. c. 12. 12.
c. 16. 15. c. 21
8. coll. 29.

classe (b) falsa sue sententiae praesidium quaerunt, quam frustra idfi-
at, qui vis statum istius Ecclesiae perpendens facile intelligit. Fuit
enim illa communio non iuris sed tantum facti, nec ex necessitate
absoluta, sed liberrima voluntate pro ratione istius temporis, cum me-
tu periculi ereptionis bonorum ab ethnico & impio magistratu, cum
amore & desiderio audiendi verbum Dei & conversandi cum Apo-
stolis, suscepta. Non enim credentes ex necessitate sua bona in com-
mune, qui id fecerunt, contulisse, Apostoli Petri verba docent, quibus
sic Ananiam alloquitur: Cur implevit Sathanas cor tuum ut men-
titeris in spiritum sanctum & absconderes de precio agri: nonne si
servasses, manebat tibi, & venundatum erat in tua potestate; Quod
si itaq; in Anania potestate fuit, pecuniam quam pro agro acceperat
integram retinere, vel integram ad pedes Apostolorum conferre
(Nam Petrus non reprehendisset in Anania si servasset, nam ex-
presse dicit in tua erat potestate) constat ipsum nihilominus potuisse
vivum ecclesiae membrum mansisse, quia illa bonorum communio
non mandati & praecepti sed libertatis Christianae fuit. Quemadmo-
dum de multis credentibus illorum temporum legimus, quod bona sua
in commune non contulerint sed sibi retinuerint, ac tanquam pro-
pria possederint, ut Coriarius, Maria mater Iohannis, Lydia, Phi-
lippus Evangelista. Et Christiani Antiocheni, pro ut quinque
habebat fratribus indigentibus in Iudaea subsidi-
um miserunt.

praesenti hoc errore pronunciet, qui & olim su-
auctores partim propagatores in Ecclesia
Originem Alexandrina Ecclesia antisitem
Palestinâs; nunc iterum resuscitatur à nonni-
rum in proscenium educitur, palliatur, com-
impj hujus dogmatis absurditas eò magis innot-
literarum & rationum stateram examinanda

1. Contrariantur illi scriptura dicta ea, quae
diabolorum & hominum damnatorum aeterna
desituras esse perspicue confirmant(a): quae ve-
morientem asserunt: Iram Dei mansuram sup-
esse ignem inextingvibilem, interitum aeternu-
ternum, iudicium sine misericordia, pronunciat
extremo die abiecturum maledictos in supplicium.
Quod si itaq; homines damnati usq; in aeterna
lumen & Diaboli in secula seculorum crucia-
tandem erunt salvandi, aut quis finis penis ip-
sorum? Nôq; est, ut quis cavilletur, vocabulum aeterni-
tutis sine fine perpetuitatem, sed periodicam
temporis limitatam diuturnitatem denotare. In
quaestioni accommodari non potest: siquidem
quam convincietur, quod poena damnatorum
ra sint, sed potius constat, nullam mutationem
summi iudicis, quo ad statum rerum, futuram
aeternum, simpliciter in propria significatione
quid assumitur, pro figmento reputamus.

2. Deinde & rationes contra prodigiosum ha-
tant. 1. Quia damnatorum peccata mortali-
temporalia violant & contemnunt aeternum &
videlicet Deum, & aeternam vitam; iustissime
aeternis poenis puniuntur. Cum enim duplex sit
cundum intentionem acerbatus, & secundum

2) Esa. 66. 24
Ioh. 3. 36.
Matt. 3. 12.
2. Thes. 1. 9.
Hebrae. 6. 2.
Iacob. 2. 23.
Matt. 25. 41.
Psal. 49.
Apoc. 20. 10.

the scale towards document